

# Tednik

# Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 52.

V Ljubljani, 28. grudna 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K,  $\frac{1}{8}$  strani 10 K,  $\frac{1}{4}$  strani 8 K,  $\frac{1}{8}$  strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

**Vsebina:** Končano je delo! — Naš denarni zavod. — Učiteljstvo in uradništvo. — Ni umrla rada. — Iz mariborske okolice. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

## Končano je delo!

+ Za letošnje leto je naše delo končano: „Učiteljski Tovariš“ završuje z današnje številko svoj šestinštirideseti letnik. Izpovedati moramo javno, da je bilo mnogo dela, kar dokazuje dejstvo, da ni dosegel naš list še nikoli tolikega obsega kakor letos. Povedati moramo tudi, da je glavno delo izvršilo uredništvo samo. Ako računamo v odstotkih, moramo reči, da odpade na ostale sotrúdnike le 20 % letošnjega dela. To povdarjamo zategadelj, da nas lažje razumejo naši naročniki, ko trdimo, da nas navdaja danes prijetna zavest v polni meri storjene dolžnosti!

Kar so storili naši sotrúdniki za naš list, so storili vse iz dobre volje, brezplačno. To je velika požrtvovalnost v današnjih materialnih časih. Samo urednik našega lista je dobil 400 K določene nagrade, drugih prijateljskih honorarjev ni bilo.

Koncem letnika ne maramo izrekati sodbe sami o sebi. To prepuščamo cenjenim naročnikom. A eno lahko rečemo: Delali smo tako, kakor se nam je zdelo najbolje, najprimernejše in najumestnejše, da koristimo slovenskemu učiteljstvu. Tudi v preteklem letu smo se odločno bojevali za pravice, za ugled in čast učiteljskega stanu. Nismo se ozirali na nobeno stran in tudi prizanašali nismo nikomur, temveč smo imeli vedno pred očmi celokupno učiteljstvo in njegove interese. Dosegli smo dvoje: prvič se je v učiteljstvu utrdila in ojačila stanovska zavednost, drugič smo simpatije trezno misleče javnosti pridobili zase.

Vodila nas je želja, da bi zrastel ugled šolstva in učiteljstva do one višine, ki jima gre po njihovi važnosti in pomenu. To je program našega dela: vse za tiste, ki smo zanje in zaradi njih! — V izvrševanju tega programa smo ostali konsekvantni in taki ostanemo toliko časa, dokler ostane list v naših rokah.

Končan pa je le majhen del velike naloge. Vprašanja o osamosvojitvi, o preosnovi šolstva silijo vedno bolj na dan. Vprašanja o uravnavi gmotnih in pravnih razmer učiteljstva stopajo z vso neizprosno odločnostjo na površje. Tem vprašanjem moramo tudi v bodoče posvečati največjo pozornost in njih ugodno rešitev pospešiti s svojimi najboljšimi silami. Od napredovanja šolstva, od zadovoljnega in za svoj poklic vnetega učiteljstva je

odvisna blaginja človeštva. Ako prešine učiteljstvo duh svobode in mu uvede njegove materialne in pravne razmere tako, kakor to zahteva duh časa in dostojanstvo človeka, ako se popne naše šolstvo na mesto neodvisnosti, potem smemo pričakovati, da se izpremene naše razmere sploh, da se otrese naš narod vsakega jerobstva in stopi na lastne noge ter začne misliti s svojo glavo.

Vsega tega dela ne moremo izvršiti sami. Zato apelujemo z vso resnostjo na vse učiteljstvo, naj nas krepko podpira — duševno in gmotno. Vsak učitelj in vsaka učiteljica bodi agitator dela za pospeševanje stanovskih in šolskih koristi! Nihče ne sme držati križema rok, vsak mora pristopiti k delu in pomagati po svojih najboljših močeh!

Predvsem: Širite naše časopisje!

V bodočem letu ne sme biti učitelja in učiteljice, ki bi ne imeli in imela „Učiteljskega Tovariša“. Svojemu glasilu moramo dati najprej čvrsto gmotno podlago. Brezbrižnežev, malomarnežev in zaspancev ne maramo v svojem stanu! Ako veljajo za vse enake pravice, morajo veljati tudi za vse enake dolžnosti! Zatorej: vsak in vsaka naj stopi v naš krog!

Širite in priporočajte tudi „Popotnika“! Učiteljstvo ga vzdržuje že sedemindvajset let, a skrbeti moramo, da se dvigne ta naš edini strokovni list na stopnjo popolnosti. „Popotnik“ bodi reprezentant našega duševnega dela, naših duševnih zmóžnosti.

In „Zvonček“! Mislimo, da ga ni treba priporočati še posebej, ker se priporoča najbolj sam. Sveta dolžnost vsega učiteljstva je, da pridobi temu mladinskemu listu toliko naročnikov, da bo za vedno rešen vseh gmotnih skrbi. Ko bi bila vsaka šola in vsaka rodovina naročena nanj, bi ne bilo treba opominjati nikogar na njegovo dolžnost, ki jo ima kot vzgojitelj ali kot vzgojiteljica do slovenske mladine! „Zvonček“ bi moral v tisočih izvodih romati po slovenskem svetu in buditi v mladini čut do lepega in veselje do knjige! Ako ni temu danes tako, je to samo dokaz malomarnosti, ki jo ne moremo trpeti!

Obilo dela torej ne čaka samo nas, ampak vsakega izmed nas. Ako smo tolikokrat povdarjali, da delajmo vsi za enega in eden za vse, se moramo tudi ravnati po teh besedah, sicer

jim ostane zgolj vrednost prazne fraze, ki vnema gostilniška omizja, a zbuja v resnem življenju le pomilovalen posmeh! Nam je treba resnega, pozitivnega dela, saj so nas izkušnje že dovolj izučile, da ni nikomur niti najmanjše pomagano — s samimi besedami.

Zato kličemo ob sklepu letošnjega letnika vsem in vsakemu: Na delo! Na delo! Na delo!

O uspehih tega svojega poziva pa poročamo prihodnje leto. Od učiteljstva samega je odvisno, bo li to poročilo ugodno in zanj častno ali narobe.

## Naš denarni zavod.

**Geslo:** Kar plodonosno naložim,  
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,**

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca listopada 1906 **K 222.941.73.**

**Naznanilo.** Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

## Učiteljstvo in uradništvo.

Pod tem naslovom je objavil „Rdeči Prapor“ članek, ki je vreden našega uvaževanja. Zato seznanjamo z javnimi njegovimi izvajanji svoje čitateljstvo.

„Rdeči Prapor“ pravi, da se izvršujejo v politiški strukturi slovenskega naroda velike izpremembe, ki jih ni mogoče ne prezreti ne utajiti in ki jih je pospešil posebno boj za volilno reformo. Ta kampanja je bila sicer samo tista zadnja kapljica, ki provzroči, da se prelije prepolna čaša; prisilila je razne politiške igralce, da so položili svoje karte na mizo in pokazali, kaj imajo. Razlogi procesa pa tiče globlje in poiskati jih je v

socijalnih in gospodarskih razmerah, ki so prišle pri nas, pri pretežno agrikulturnem, politično nesamostalnem narodu pozneje do veljave kakor tam, kjer je nastopil moderni kapitalizem hitreje in mogočnejše; ki pa s svojimi posledicami vendar niso mogli izostati, ker ne živi slovenski narod na samotnem otoku, kjer ne pride z nikomer v dotiko in bi mogel živeti sam zase patriarhalno življenje.

Bazmere slovenskega naroda so hujše, nego jih opazujemo drugod v Avstriji. Nimamo sicer mogočnega kapitalizma in z njim združene, razvijajoče se industrije, zatorej ni ogromnega bogastva, ki bi se kupičilo vsaj v posameznih rokah ter bi povzdigovalo potrebe višjih slojev, kar bi vplivalo vsaj indirektno na razmere delavnih slojev in jih vsaj relativno izboljševalo. Vendar pa se kažejo pri nas vse posledice kapitalističnega razvoja v Avstriji, čigar valovje sega do nas in preko nas. Najbolj očitno kaže to draginja, ki raste pri nas popolnoma v enaki meri kakor drugod po državi, in ki ne obsega samo importiranih potrebščin, temveč skoraj še v večji meri domače pridelke. Ta draginja je občutljiva tem bolj, ker se dohodki konzumirajočih krogov niso povzdigovali tako kakor v bolj kapitaliziranih krajih.

Relativna beda, ki izvira iz kričečega nerazmerja med sredstvi in potrebami, je pri nas nedvomno večja kakor med gospodarsko razvitejšimi narodi. Čutiti jo pa morajo vsi, ki so primorani, da živijo od dohodkov svojega dela, od svojih plač, vsi, ki pripadajo delavskemu razredu v širšem pomenu; ne samo industrialni, obrtniški, poljedelski, prometni delavci, temveč tudi vse skupine uradništva ter učiteljstva najrazličnejših zavodov.

Napačni nauki o politiki, ki so jih dolgo razširjali, so provzročili, da zlasti inteligentni sloji niso marali priznavati gospodarske podlage vsake politike. Govoriti o gospodarskih vprašanjih, ni bilo „šik“; o računskih težavah se je smel meniti le mož z ženo med svojimi štirimi stenami, v zaščiti domačih larov in penatov, v javnosti pa je bilo treba izogibati se vsega, kar bi moglo pokazati, da so doma take skrbi. „Stanu primerno“ življenje je bilo treba voditi za vsako ceno in tajni namen tega splošnega predpisa je bil ta, da se zabrani inteligentom, priznati gospodarskim vprašanjem tisto važnost, ki jo vendar imajo.

## Ni umrla rada.\*)

Nocoj ji kri je bruhnila iz grudi,  
Kako širok se pramen je ulil  
po beli postelji, kako se vil  
življenja tok po tleh je dalje tudi!  
Obupen strah ji je srcé preletel:  
Tedaj je res? Že zdaj prihaja smrt?  
V najlepši dobi da ji je odevetel  
ta svet, ki se ji vidi kakor vrt,  
dasi je dokaj, dokaj v njem bodičja? —  
Nazaj voščeno bled-ga obličja  
se je sklonila, in oči potem,  
nje velike oči so se zalile  
z otožnimi solzami. Plaval nem  
jutranji mrak je okrog nje. Še krile  
meglé so zunaj mirno speči svet,  
a skoro se zbudi življenje spet.

Ležala je brezgibno kakor kip.  
Le prsi bolne hrople so zamolklo

\*) To balado je priobčil „Ljubljanski Zvon“ v letošnji novembrski številki. Ponatiskujemo jo, ker ji je vzel pesnik snov iz življenja uboge vaške učiteljice. Ta tragika mora presuniti vsakogar

in v njih srcé ni bilo, ampak tolklo,  
kakòr bi htelo počiti vsak hip...  
Ne daj, dobrotni Bog, da strašni vir  
ulije se še enkrat, da se loči  
tako samotna, bedna, brez pomoči!  
Ta gluha noč! Ta strahoviti mir!  
Vsaj eno živo bitje se oglási!  
A molk. Pokoj. Tišina grobna v vasi.

Kako še spe! In bodo še! Počasi  
teko, če vobče ji teko, minute  
in sleherna je polna groze ljute.  
Tako je, kakor da v temini tej  
ni sama, kakor da se nekaj k njej  
počastno plazi bliže, bliže... Glej!  
Sedaj je tu... Ledeni, suhi prsti!  
Umira! Smrt! Sedaj počiva v krsti.

Brezumen strah! Okostje naj jo bega,  
ki vendar je le domišljije tvor  
in dosti neokusen polg tega?  
Kedàr od daljnih veličastnih gor  
prisije solnce, kadar zgodnji zor  
razlije se po nje ponižnem domu,



Toda šega ni konvencija, in vsi zakoni nimajo toliko moči, da bi spravili s sveta dejanske razmere. Če se potrebnih izdatkov trajno ne more pokrivati z omenjenimi dohodki in če diferenca med obema venomer narašča, je nemogoče, ohraniti standard of life na potrebni višini, ali pa le z nevarnimi gospodarskimi operacijami, katerih finale je neizogibna zadolžitev.

Dokler je bila gospodarska kriza taka, da je bilo od primerne regulacije plač še upati — vsaj navidezno — definitivne rešitve, se je smatralo politiko za sredstvo, s katerim bi se moglo pridobiti naklonjenost odločujočih strank. Uradniki, učitelji i. t. d. so se oklepali tistih, ki jim ni bilo treba naravnost govoriti o bedi, a ki se je od njih lahko pričakovalo, da bodo nagradili političko podporo z izboljševalnimi reformami. Ako je imela taka stranka v svojem programu in nastopanju še pritikline, ki so jo delale simpatično, je tem lažje pridobivala spremstvo omenjenih slojev in glasove pri volitvah. Z narodnostjo, svobodo, napredkom se je v tem oziru lahko obširno operiralo in mnogo doseglo.

Tako je zlasti liberalna stranka pri nas pridobila pristašev.

Toda liberalci niso nikoli razumeli svoje naloge. Moderna politika jim je bila s sedmimi pečati zaprta knjiga, in o gospodarskem okostju vsake politike niso imeli pojma. Od svojih pristašev so zahtevali navdušenja, požrtvovalnosti; da bi pa morali zanje kaj storiti, tega niso niti vedeli. Njih krivica se nekoliko zmanjšuje, ako se pomisli na njih nevednost. Ali efekt ostane enak in ta odločuje. Če so storili liberalci tam, kjer so imeli moč v rokah, kaj za posameznika, so jim ostali sloji in stanovi Hekuba, socialno vprašanje pa zanimiva uganka, s katero si niso mislili trpinčiti možganov.

Neizogibni, v našem slučaju negativni gospodarski razvoj pa je šel svojo pot in končno je došel do točke, kjer se mora priznati: Dalje ne gre.

Z neznosnimi gospodarskimi razmerami se razlaga propad liberalne stranke, katerega ne ustavi noben fenomen več. Ali za tiste sloje, ki so doslej tvorili gros te stranke in so bili prisiljeni, da jo zapuste, nastane kategorično vprašanje: „Kaj sedaj?“

V zmedenih razmerah, ki so prva posledica vsake take krize, se pojavljajo različni glasovi in med najglasnejšimi je klic, ki se že nekaj časa ponavlja: Učitelji, uradniki naj ostanejo pasivni, naj se omeje samo na zasledovanje svojih lastnih interesov, sicer pa naj se ne pridružijo nobeni stranki. Če so taki sveti v prvih časih samo umevno znamenje nezadovoljnosti, razočaranja in depresije, postanejo lahko nevarni, kadar se poleže prva razburjenost in se začne jasni položaj.

Pasivnost je najnesrečnejši politički aksiom in ima za prizadete navadno najhujše posledice. Tisti, ki ga propagirajo, pa kažejo le, da se tudi iz najostrejših kriz niso dosti naučili.

Zgodovina je velika učiteljica — ali učenci morajo imeti dosti volje, da se uče in ne smejo iskati zgodovine samo pri starih Grkih in Egipčanih, temveč morajo posvetiti svojo pozornost tudi in zlasti sodobnim dogodkom. Proučavanje aktualne zgodovine nam pa razkrije dejstvo, da so storili večkrat omenjeni sloji sami veliko napako, ko so zahtevali rešitve od drugih, namesto da bi bili zaupali — svoji lastni moči. In tisti, ki jim priporočajo sedaj pasivnost, jih hočejo odvesti zopet na neko, le še bolj oddaljeno cesto, in kar jim priporočajo, je pravzaprav — prostitucija. „Tukaj smo, na trgu; kdor da več za nas, tisti nas pa dobi!“ Gotovo propagatorji te ideje niso mislili tako, ali dejstvo je tako.

Za naše uradnike in učitelje je samo ena pot, ki jih more dovesti do rešitve: Pristop k socialni demokraciji.

Treba ni nič drugega, kakor da spoznajo veliko, a enostavno resnico: Če hočeš, da ti Bog pomaga, pomagaj si sam. To je pravzaprav le parafraza Marksovega nepobitnega nauka: „Die Befreiung der Arbeiterklasse kann nur ein Werk der Arbeiterklasse sein“. Seveda morajo imeti uradniki in učitelji toliko poguma, da priznajo sami sebi svojo pripadnost k delavskemu razredu. To priznanje je ravno tako lahko, kakor odnosno spoznanje. Kam pa naj se prištevajo? Člani kapitalističnega razreda niso; veleposestev nimajo. K tistemu srednjemu sloju, ki je potisnjen med oba velika razreda svobodne družbe, ne pripadajo. Z malimi obrtniki nimajo nič skupnega. Pač pa so nedvomno delavci, ljudje, ki morajo prodajati svojo psihiško in

bo tudi konec vsakemu fantomu.  
A ne li morda konec tudi — njej?

Ne! Laže diha, nego je poprej,  
ko jo je davil kašelj otel, suh!  
Slabotna je, da komaj se pregiblje,  
prosteje pa ji snuje misli duh;  
v nebrojnih se spominih davnih ziblje...

Prišla je semkaj v zapuščeno vas,  
učiteljica mlada. O, na glas  
pozdravila je bila list — dekret,  
ki ji po teku vseh napornih let  
naklonil je življenje samostojno,  
če ne sijajno že, pa vsaj pokojno!  
Sirota je, in tuji so ljudje  
delili kruh ji tuj. Rosila često  
ga je s solzami... Tak se težko jé!

In zapustila je naposled mesto  
izmučena in blede. Takrat že  
je časih kašljala. todà le malo.  
Od hede ji je bilo pač ostalo  
in od noči, prečutih poleg sklada

učenih knjig. Prišla je služiti rada,  
in živoradostna življenska nada  
je njenemu telesu za napor  
prihodnjih dni bilà moči izvor.

Oj, vbožjem krilu bujne te narave  
po mukah vseh je našla svoj odmor!  
Ta čisti zrak in sredi gozdnih smrek  
ta mir in ure vse tako sanjave  
pod njimi — vse je bilo blažen lek!  
In v šoli bistre ali tope glave,  
učila in ljubila jih je vprek.

In rada je imela vse ljudi,  
dasi so časih trdi in odsečni.  
In dnevi so ji tekli brez skrbi.  
Zahvaljen Bog: Po dobi vsej nesrečni  
poslal si čas, ko duša, k tlom pripeta,  
a toli željna višjega poleta,  
polagoma oprasha se vezi!

Seve, kar toliko jo let je trlo,  
ni še prešlo docela. Dokaj muk  
provzroča tudi ji naporni uk.

fiziško delavno moč in ki so v vseh odnošajih odvisni od kapitalističnega gospodarstva.

Odgovarja se časih z ugovorom, da se sedaj uradnikom in učiteljem itak ne priporoča nič drugega; pravi se jim, naj se združijo, pa naj ostanejo „sami zase“. To bi bilo prav lepo, ako ne bi bilo vsako vprašanje pravice v zadnji vrsti vprašanje moči, in če ne bi bila kapitalistična moč tako enotna, da ji je treba brezpogojno postaviti enotno delavsko moč nasproti. Združeni uradniki so seveda več kakor posamezen uradnik. Toda če ostanejo osamljeni, so vendar še tako slabi, da ne morejo doseči nič odločilnega, dočim je delavski razred kot enotna armada nepremagljiv in ž njim vred so nepremagljivi njegovi posamezni deli.

Ako podpirajo uradnike in učitelje v njih bojih na gospodarskem in na političnem polju delavci, tedaj je to tako ogromna moč, da mora prej ali slej prodreti na vsi črti. Toda kdor zahteva od delavca take podpore, mora pokazati delavstvu, da tudi ono lahko njemu zaupa; pridružiti se mu mora, v eni organizaciji mora korakati z njim. Pridobivala bosta oba že na poti; uradništvo in učiteljstvo se bo nasrkalo silne delavske energije, delavstvo bo profitiralo od njih inteligence in tako se bota vzajemno izpopolnjevala.

Že opazujemo ta proces dugod. Ali morajo Slovenci vedno čakati in capljati od zadaj? Kaj pa bi bilo, če bi podali Slovenci enkrat primer? Socializem je bodočnost; kdor se postavi na čelo njegovi armadi, si pridobi največje zasluge. To bi bilo tudi brez fraze imenitno narodno delo.

## Iz mariborske okolice.

Pod tem naslovom je čitati v 9. št. „Narodnega lista“ dejstvo, da nekatere šole našega okraja izkazujejo ogromna števila šolskih zamud. K temu poročilo je dostaviti, da je pač prepolzevo poslovanje v okrajnem šolskem svetu veliko krivo, da se navedena ogromna števila šolskih zamud tako množe, zakaj razsodki o odmerjenih šolskih kaznih se navadno v do-

Zatohli vzduh in prah jo reže v grlo.  
Ženic je ondan slišala šepet:  
„Ubožica, kako je vendar bleđa!  
In pokašljeje tudi . . .“ No, seveda,  
krepak ni mestni človek kakor kmet . . .

Nocoj! Ne, misliti ne sme preveč! —  
Kako nenadoma se je zgodilo!  
Kakó da spečo jo je zbodel meč  
globoko v prsi, . . . Pramen vroč, rdeč . . .  
In čelo se je mrzlo porosilo.  
Ne, misliti ne sme preveč! Preljut  
je ta spomin; vznemirja ji ves čut  
do skrajnosti . . .

Svetli se zunaj. Dan!  
Prihaja vendar, dasi je kesan.  
Zdaj pojdejo iz hiš ljudje na plan,  
počiti, krepki, zdravi, dobre volje.  
Ta v gozd in ta na pod in ta na polje.  
Otroci pa z živinčeti na pašo.  
Čuj! Zvon oznanja že jutranjo mašo!  
Zamolčko poje kakor pri pogrebu . . .  
Jasni se daleč na iztočnem nebu . . .

stavbo strankam dotičnemu občinskemu uradu odpošljejo tri in še več mesecev po odmerjeni kazni, časih po več rozsodkov obenem vkup, tako da starši potem več ne vedo, zakaj so pravzaprav kaznovani. In vendar ni nikjer uradno poslovanje taka nujna potreba, ko ravno pri šolskih zamudah ter je tudi po odredbah višjih šolskih oblasti naravnost zaukazano. Da taka počasnost stvari le škoduje, je očitno. Zdi se nam, da pri okrajnih šolskih svetilih manjka dotičnih delavnih moči, in kar se tiče našega okraja, je v ta namen odločen en edin uradnik, ki ima pa še druge agende v obilnem številu reševati. V našem šolskem okolišu n. pr. je več kazni iz preteklega leta neiztirjanih in tudi z zaporom neodsluženih. In kakšen je navadno ta zapor? V občinski ječi! Komentarja ni treba! Takim zanikrnežem bi se moralo sedenje za šolske kazni vendar otežkočiti ter jih poklicati v zapor k c. kr. sodišču, kamor imajo daljšo pot in večkrat tudi stroške za potovanje tja ali pa spremstvo z orožniki. To bi bilo radikalno!

Zato naj bi bili uradniki v okrajnem šolskem svetu pomnoženi in za to nastavljeni in poklicani učitelji, ki službujejo že dlje časa, ki so upehani od dela v šoli in ki so sposobni za tako delo. Taki uradniki, vzeti iz učiteljskega stanu, bi uradovali gotovo vsaj tako, ako ne bolje in hitreje, kakor uredujejo drugi uradniki. Učiteljstvo bi pa imelo tudi več zaupanja vanje. Bilo bi to šolstvu le v korist. Naš kmet navadno redno pošilja svojo deco v šolo, šolske kazni zadenejo nevedni proletarijat, ki se vedno bolj in bolj množi v nadlogo občinam in državi. Učiteljske skupščine in vsi poklicani krogi bi naj uvažali zgoraj navedeni predlog ter ga zastopali z vso odločnostjo.\*)

## Iz naše organizacije.

### Kranjsko.

Učiteljsko tiskovno društvo. Upravni svet „Učiteljskega tiskovnega društva“ je sklenil, da je odslej naprej tistim, ki

\*) O tem predlogu smo že mi govorili v 47. številu, stran 431.

Uredn.

O solnce, lek, življenje, luč in moč!  
Prešla je noč. Prešla ta strašna noč . . .

In vendar! Dihala je laže prej,  
zdaj prsi ji teži, ogromen kamen.  
Zdaj . . . Nekaj se utrgalo je v njej!  
Če spet ulije se ji rdeči pramen,  
tedaj — o Bog . . .

Roke na prsih sklene.  
Oči upre ob strop. Obraz rosé  
ji bridke solze. In krvave pene  
ji silijo na ustnice bledé . . .

\*

Tako so našli skoro jo potem.  
In baje se je smilila ljudem.  
„Pozna se ji, da ni umrla rada“,  
so rekli, ker je reči kaj navada.

Jaz žalnejših besed od teh ne vem.

A. Funtek.



nameravajo z deleži nanovo pristopiti k temu društvu, plačati pristopnine po 1 K.

**XII. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“** se je vršil dne 27. decembra t. l. v „Narodnem domu“ v Ljubljani ob precejšnji udeležbi svojih članov (80). Udeležilo se ga je učiteljstvo s Kranjskega, Štajerskega in Primorskega. Imetje znaša koncem leta 43.513 K 15 h, s Travnovno zapuščino pa okroglo 54.500 K. Velike važnosti je predlog tovariša Šege, da začne odbor čimprej misliti na zgradbo. Stavil je glede tega štiri resolucije, ki so bile po kratki debati enoglasno sprejete. — Natančno poročilo začnemo priobčevati prihodnjich.

**Občni zbor „Deželnega slovenskega učiteljskega društva“** je bil dne 27. decembra t. l. v „Narodnem domu“ v Ljubljani, ki se ga je udeležilo okrog 100 učiteljic in učiteljev. Glavna točka je bilo poročilo tovariša Gärtnerja o gmotnem stanju kranjskega učiteljstva. Interesantno poročilo priobčimo doslovn.

**Tretje glavno zborovanje „Slovenske Šolske Matice“** je bilo sklicano na dan 27. decembra t. l. popoldne ob 3. uri v veliki dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani. Udeležilo se ga je okrog 100 društvenic in društvenikov. Posebno zanimanje je provzročilo predavanje g. ravnatelja V. Bežka o prirodnih pedagogiki. — Natančno poročilo priobčimo pozneje.

**Pedagoško društvo.** „Okrajna posojilnica“ v Krškem je zopet letos naklonila „Pedagoškemu društvu“ podporo 20 K, za kar se ji odbor tem potom najsrčneje zahvaljuje.

K. Humek, t. č. predsednik.

### Štajersko.

**Kozjansko učiteljsko društvo** je 18. novembra prav svečano obhajalo 25 letnico svojega obstanka. Ob 2. uri je prihitelo v šolsko poslopje v Kozjem brez male izjeme vse učiteljstvo vsega okraja, tov. Gajšek, častni član društva, iz brežiškega, gč. Kalšek iz šmarskega okraja in tov. Vimpolšek iz sosednje Hrvaške ter izredno mnogo gostov, da je predsednik Grmovšek pri otvoritvi zborovanja pozdravil 50 navzočih. Ko je predsednik izrazil svoje veselje na tako sijajni udeležbi in razložil pomen slavnosti, je prečital sledeče brzojavke:

Rajhenburg. Zadržan, kličem vrlému društvu: „Naprej do zmage!“  
Jamšek.

Sevnica. K danajšnemu slavlju presrečno čestitam!

Mešiček.

Trbovlje. V duhu z Vami! Spominjam se o priliki 25 letnice plodonosnega delovanja vrlega učit. društva za Kozjanski okraj. Društvo naj vedno deluje v duhu bratovske ljubezni v prid naroda in šole! Bog živi zbrane društvenike in cenjene goste!

Vodušek.

Videm. Sprejmite k Vaši lepi slavnosti naše najpresrečnejše čestitke! Krepko naprej do 50 letnice! Živeli!

Brežiško-Sevniško učit. društvo.

Velenje. Slava vztrajnemu društvu! Pozdrav vsem!

Ogradi, Kranjčič.

Častni član in nekdanji društveni predsednik Böheim ter tov. Sotošek v Žetalah sta društvo pismeno pozdravila in mu čestitala.

Iz slavnostnega govora (E. Moric) posnemamo: „Kozj. učit. društvo, ustanovljeno spomladi l. 1881., je šteló početkom 10 članov, od katerih jih 6 še živi, med njimi prvi predsednik Fr. Böheim v Mariboru v pokoju. L. 1897. je pristopilo društvo k „Zavezi“, l. 1898. pa k štaj. „Lehrerbundu“. Razni govorniki so v teku obstanka društva obravnavali različna pedagoška, didaktiško-pedagoška vprašanja, vprašanja administrativne, gospodarske, organizacijske vsebine i. t. d.“

Po končanem zanimivem govoru je društveni moški zbor zapel „K petindvajsetletnici kozjanskega učit. društva“.

Ob 6. uri se je začel koncert z (rogaško-hrvaško) godbo, petjem in plesom, katerega se je udeležilo toliko sl. kozjanskega občinstva, da so bili prostori v gostilnici J. Kuželja prenapolnjeni.

Pot.—

**Učiteljsko društvo za ptujski okraj** ima svoj letni občni zbor v četrtek, dne 3. januarja 1907, ob pol 11. uri dopoldne v okoliški šoli po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. poročilo o glavnem zborovanju „Zaveze“. 4. poročilo o društvenem delovanju v preteklem letu. 5. Pregled društvenega računa za leto 1906. 7. Določitev knjig in časopisov, ki se imajo naročiti za letošnje leto. 7. Volitev novega odbora. 8. Slučajnosti.

Na prav obilno udeležbo vljudno vabi. Fr. Šorn,

t. č. podpredsednik.

**Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer** ima v četrtek, dne 3. prosinca, po pol 10. uri predpoldne v Franc Jožefovi šoli v Ljutomeru svoj občni zbor z navadnim dnevnim redom.

K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

**Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj** ima v nedeljo, dne 6. januarja 1907, ob 10. uri dopoldne v šoli na Vidmu svoj občni zbor.

Vzporod: 1. Odobrenje zapisnika zadnjega zborovanja. 2. Društvene zadeve. 3. Poročilo predsednika o društvenem delovanju v preteklem letu. 4. Poročilo blagajničarke o gmotnem stanju društva za leto 1906 in pregled računa. 5. Poročilo učiteljskega zastopnika za brežiški okraj o njegovem delovanju v okrajnem šolskem svetu. 6. Iz šolske prakse. 7. Razni nasveti.

Obilne udeležbe pričakuje odbor.

## Književnost in umetnost.

**Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom.** Roman. Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Etbin Kristan. Prva knjiga. 1907. Založništvo časopisa „Najprej!“ v Idriji. Str. 311. Cena 2 K 60 h. — Ta znameniti roman, ki je zbudil med Nemci največjo pozornost, imamo torej tudi v slovenskem prevodu, in nadejamo se, da ne bo pri nas človeka, ki bi se ne seznanil s tem velezanimim spisom. Spisal ga je duhovnik, ki so mu razmere v duhovskem stanu, zlasti v višjih krogih tega stanu, predobro znane. Razmere in osebe, opisane v tem romanu se ujemajo tudi z našimi osebami in razmerami, zato je delo dvakrat zanimivo. Treba je samo poskrbeti, da pride knjiga med ljudstvo, da se mu odpro oči!

## Politiški pregled.

\* **Volilna reforma v gosposki zbornici.** 21. dan decembra 1906. leta ostane v zgodovini avstrijske notranje politike neizbrisno zapisan. Tega dne je namreč gosposka zbornica ob četrt na 12. uro ponoči sklenila generalno debato o volilni reformi, in ob 1/2 12 uri je ta zbornica v drugem in tretjem branju sprejela volilno reformo, kakor jo je sprejela glede volilnih okrožij poslanska zbornica. O premembi državnozbornskega volilnega reda pa si je pridržala toliko časa odobrenje, da poslanska zbornica sprejme „numerus clausus“.

\* **Zasedanje državnega zbora** bo zaključeno s prestolnim govorom, nakar odide cesar v Prago, kjer ostane dlje časa.

\* **Nova vojaška koncesija Madjarom.** Vojno ministristvo je odredilo, da se uveče madjarščina kot polkovni jezik v vse polke in oddelke na Ogrskem. Izvzeti so le štirje polki, v katerih so sami Slovani, oziroma Rumuni.

\* **Ameriške finance.** Državni zakladničar Zedinjenih držav Shaw je predložil kongresu letno poročilo, ki pove, da so znašali dohodki v preteklem letu, ki se je zaključilo s 30. junijem, 762,386.904 dolarje, izdatki pa 736,717.582 dolarjev, tako da je bilo prebitka 25,669.322 dolarjev, dočim je bilo v lanskem letu 23,004.228 dolarjev primanjklaja.

\* **Vojna organizacija na Japonskem.** Japonsko ministristvo je sklenilo, postaviti v proračun leta 1907. kredit za vrnitev dveh divizij iz Mandžurije in Koreje in za ustanovitev dveh novih divizij. Obenem razglašá ministristvo, da se vojaška služba skrajša na dve leti.

\* **Črna gora.** V narodni skupščini je stavila skupina 40 poslancev predlog, naj se prenese knezeva rezidenca iz Cetinja v Danilovgrad. Ta predlog je v resnici izraz narodne želje, zakaj Cetinje stoji popolnoma v strani vsega prometa, da bi moralo takoj propasti, ako se dvor in državni uradi preselijo drugam.



Vzdržuje se ta umetna rezidenca za drag denar davkoplačevalcev, ne da bi se moglo vkljub vsem žrtvam razviti v mestu pravo življenje in produktivno delo. V interesu Črne gore same bi bilo želeli, da dvor in vlada predlog sprejmeta ter da se prenese rezidenca iz mrtvega Cetinja v drugo mesto, ki so mu že od narave dani pogoji gospodarskega razvoja.

\* **Nemčija.** Razpust državnega zbora je ves narod silno razburil. Vse stranke se gibljejo in pripravljajo za bodoče volitve. Vse čuti, da se je začel boj proti absolutizmu, boj proti dvorski kamarili, ki je dosedaj neomejeno vladala v državi, čeprav se je navidezno držala konstitucionalnih oblik.

\* **Francija.** Boj med cerkvijo in državo se je pričel. Cerkev stoji neupogljivo na svojem stališču ter se odločno brani priznati novi zakon. Vlada s svoje strani zahteva, da se mora vsak francoski državljani pokoriti v državi veljavnim zakonom. Ker je konkordat s papežem odpovedan, je vlada poslala poslanca papeževega dvora čez mejo, vzela palačo nuncjature v svojo oskrbo in uradno konfiscirala vse listine, ki so bile tam zbrane. Klerikaleci so mislili, da bodo po 11. decembru nastale večje zmešnjave v deželi, to se pa ni zgodilo, ker je verski indiferentizem prevelik. Mislili so tudi, da bode nastala zaradi ločitve cerkve in države na Francoskem nova narodna cerkev, ki se bode popolnoma ločila od Rima. Tudi to se bo pač težko uresničilo. Večina škofov je že zapustila svoje palače, o katerih je državno oblastvo sestavilo inventar ter vse prevzelo v svojo oskrbo. Vatikan stoji trdno na svojem prepričanju, da se katoliška cerkev ne sme za nobeno ceno ukloniti zakonski naredbi, ki zahteva, naj se shodi vernikov v cerkvah smatrajo kot politični shodi. Vatikan trdi, da božja služba ni shod, ampak božja služba, ki se je mora vsak katoličan udeležiti. Tudi naredbi, da bi morala cerkev državnim oblastim naznaniti ime vsakoga, kogar hoče imenovati župnikom, se papež odločno upira, zato ni upanja, da bi se razpor med Rimom in republikansko vlado francosko kmalo ublažil.

\* **Anglija.** Vojni minister je izdelal načrt o organizaciji narodne vojske, ki naj bi stopila na mesto sedanje vojske, obstoječe iz najetih, plačanih vojakov. Po teh načrtih bi trajala redna vojaška služba dve leti. Rekrutirala bi se po večini iz narodne vojske prostovoljcev.

## Vestnik.

**Smrtna kosa.** V Studenicah tik Maribora je umrl dne 13. t. m. upokojeni učitelj Franc Snuderl. Bolehal je več let. Bil je navdušen za svoj rod, odkritega značaja, zaradi česa se mu je marsikaj podstavljalo od gotove nasprotne strani pod noge. Držal se je dobro, posebno sedaj v Studenicah, kjer je dokaj storil za probujo Slovencev. Dne 15. t. m. je bil tam jako slovesno pokopan. — Spavaj mirno!

**Zaradi bolezn** je dobil do 1. aprila dopust tovariš Iv. Malnarič, nadučitelj pri Sv. Križu na Dolenjskem.

**V krajni šolski svet v Trnovem** pri Ilirski Bistrici so bili izvoljeni 18. t. m. naslednji napredni možje: Ivan Urbančič mesar, Ivan Valenčič št. 11, oba iz Trnovega, dalje Anton Tomšič, župan, in Anton Znidaršič, tvorničar, oba iz Ilirske Bistrice, Aleksander Špelar iz Kosez, za namestnika Rudolf Valenčič in Albert Domladiš.

**„Dogodbica brez — morale“.** Prejeli smo in priobčujemo: Slavno uredništvo! „Učiteljski Tovariš“ z dne 21. grudna t. l. je priobčil članek „Dogodbica brez — morale“. V tem članku je polno neresnic in je brez dvoma inšpiriran, da bi se netilo sovraštvo proti moji osebi. Dopisnik, ki se skriva pod agido „Lux“, je bil v marsičem napačno poučen, zakaj mene pri obravnavi zaradi razširjanja šole, ki se je vršila pred šolskim poslopljem, niti bilo ni, ker sem imel pouk. Tudi ni vse ljudstvo proti razširitvi šole, ampak le nekateri, ki so res nekoliko ropotali proti moji osebi, kakor sem čul pozneje, največ pa to iz osebnega sovraštva do mene. O kakem nemiru po obravnavi pa nisem slišal. — Naj se tudi potrdi, da nisem jaz pisec omenjenega članka.\*

Franc Ks. Trošt, nadučitelj.

\*) To potrjujemo! Uredništvo.

**Gregorčičeve ulice v Ljubljani.** Ljubljanski občinski svet je prekrstil podaljšane Hilserjeve ulice v Gregorčičeve ulice.

**Gregorčičeva knjižnica v Trstu.** Trgovsko izobraževalno društvo v Trstu ustanovi ljudsko knjižnico pod imenom Simon Gregorčičeva knjižnica.

**Ljudsko imetje.** „Slovenska Zadruga“ piše: Te dni čitamo v nemških listih, da so angleški in za njimi nemški statistiki dognali, kako bogati so ljudje v nekaterih omikanih državah. Dognali so, da so baje Angleži najbogatejši; zakaj na Angleškem pride baje na enega človeka 6000 mark imetka, na Francoskem 5000 mark, v Zedinjenih državah v Ameriki 4700 mark, na Nemškem 3100 mark, v Italiji 2100 mark, v Avstriji tudi 2100 mark, na Ruskem pa le 1200 mark. Koliko je ta statistika vredna, o tem je težko soditi. Vendar si upamo soditi, da so morebiti glede Avstrije pravo zadeli. Če verjamemo tej statistiki, bi prišlo torej v naši državi na vsakega prebivalca imetja okroglo 2000 kron. Temu številu pritrudi pisec teh vrstic iz sledečih razlogov: On biva v okraju na Slovenskem, ki se utegne glede imetja med srednje v deželi in v Avstriji sploh prištevati, skoro 30 let in premišljuje že skoro 25 let premoženjske razmere prebivalstva tega okraja, primerjaje jih s premoženjskimi razmerami v nekaterih najboljših in zopet v nekaterih najslabših okrajih na Slovenskem. Ta sodnijski okraj (krški) ima okroglo petnajst tisoč ljudi. Bogatinov nima veliko, graščakov malo in drugih veleposestnikov ni skoro nič. Pisec pozna premoženjske razmere od kakih dvatisočsedemsto do tritisoč posestnikov in dosti več posestnikov v okraju ne bo. Ako jih je 3000, pride že na vsake 4 ljudi en posestnik. Od teh 3000 posestnikov premore menda le eden okroglo 2 milijona gld., 1 znabiti pol milijona 3 znabiti po 200.000 gld., 3 po 100.000 gld., 4 po 50.000 gld., 8 po 40.000 gld., 20 po 20.000 gld., 30 po 10.000 gld., 50 po 8.000 gld., 60 po 7.000 gld., 70 po 6.000 gld., 80 po 5.000 gld., 90 po 4.000 gld., 100 po 3.000 gld., 120 po 2.000 gld., 150 po 1000 gld., 200 po 900 gld., 300 po 800 gld., 400 po 700 gld., 500 po 600 gld., 600 po 400 gld. itd. (Vrednost imetja se pa vedno izpreminja; dandanes raste.) Čisto imetje pa ne bo znašalo od vseh teh ljudi čez 3.000.000 gld. Ako ne bi bila posestva zadolžena, bi znašala vrednost od 6 do 8 milijonov, tudi do 10 milijonov gld. Toda vknjiženi in ne vknjiženi dolgovi znašajo od 3—7 milijonov, kar bi se itak vse vsaj približno dognati dalo. — Zemljiške knjige, v katerih so dandanes večinoma zabeleženi le dolgovi denarnih zavodov, znana osebna posojila pri domačih zavodih in poznanje osebnih in krajevnih razmer — vse to in drugo so pomočki, s katerimi bi se dalo dognati kolikortoliko, kako stoje premoženjske razmere v posameznih vaseh in v celih okrajih.

**Iz sej c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico z dne 10. in 12. decembra 1906.** G. Vilhar Franc, učiteljski voditelj v Kronbergu, je dobil dopust do konca I. sem.; namestuje ga gđ. Olga Furlani. — V Puštalah pri Čepovanu se ustanovi ekspozitura, kadar se dobi primerno zemljišče za šolo. V Bukovici se ustanovi dvorazrednica. — S 1. jan. 1907 se pomaknejo v I. plačni razred gg. Križman Ign., nadučitelj v Dornbergu; Pavlin Leop., nadučitelj v Sovodnjah; učitelji: Leban Franc na Trnovem pri Gorici; Šušmelj Josip v Ravnici; Možina Ant. na Brjah; gđ. učiteljici Vergna Ida v Št. Andrežu; Krajnik Franja v Kanalu; v II. plačni razred gg. učitelji: Filipič Karel v Kalu; Ceschia Jos. v Podgori; Plesničar Pavel in Bric Jos. v Bihembergu; Drovenik Jos. v Renčah; Gorjup Al. na Vrhu pri Kanalu; Zorn Franc v Vrtovinu; Kunc Iv. v Kalu; Likar Lad. v Ozeljanu; učiteljice gđ. Plesničar Sof. v Sv. Križu; Fajgelj Cec. v Šempasu; Prinčič Olga v Cerovem; Strel Jadviga na Lokvah. — Potrdil se je sklep računa za l. 1905 in ustanovil preudarek za l. 1907. — Pooblastilo se je predsedništvo, naj vzame za mehanična pisarniška opravila okr. šol. sveta enega diurnista. — Po ogledu za šolo ponujanega zemljišča se v seji pomnoženega okr. šol. sveta sklene, ali se bo zidala šola v Lokavcu s stanovanjem ali brez njega. Enemu učitelju se je dalo 100 K podpore, drugemu se je dovolil predujem 150 K. Sklenilo se je priporočiti pri c. kr. dež. šol. svetu prošnjo nekega učitelja za odpust iz službe. Rešilo se je več prošenj in vlog zasebnega in krajnega pomena in dovolile so se razne naprave in poprave.

**Legat za belgrajsko narodno gledališče.** Belgrajski meščan Antonije Miljkovič je sporočil v svojem testamentu



belgrajskemu „Narodnemu gledališču“ 30.000 dinarjev. To je za utemeljiteljem belgraj. gledališča največji dar, ki je namenjen tej kulturni ustanovi.

**Srbski svobodni zidarji.** Svobodno zidarstvo se je v zadnjem času že močno razširilo tudi na Srbskem in šteje med svoje pristaše mnogo uglednih oseb, ki delujejo v javnosti. Te dni je izšla v Belgradu knjiga „Svobodno zidarstvo, njegov cilj in princip, njegova sedanost in prošlost“. Knjiga obsega 110 strani in stane 1 dinar. Brošura je pisana dokaj popularno in se framasoni nadejajo, da bodo z njo dobili mnogo novih privrženec.

**Kmetijska mednarodna razstava** bo meseca marca 1907 v Nici. Zanimiva bo zlasti zaradi zgodnjih cvetic in zelenjave.

**Živinorejske zadrage na Predarelskem.** Leta 1906. je bilo na Predarskem 19 živinorejskih zadrug z 903 člani in 1765 deleži. Meseca maja je bilo vknjiženih pri teh zadrugah 1405 samice in samec, torej skupaj 1431 komadov. Statistika mlekonosnosti se je vodila le pri 12 zadrugah. Pri teh zadrugah ima 1 krava povprečno 3456 l mleka na leto. Večina živine je poleti na planinah.

**Poštna pristojbina se zvišajo.** Listi poročajo, da stopijo z novim letom v Avstriji nove povišane poštna tarife v veljavo. Pristojbine za pisma se od 10 zvišajo na 12 vinarjev.

**300.000 Hrvatov** je zdaj v Ameriki, kar tvori skoraj osmi del vsega prebivalstva Hrvaške in Slavonije. Hrvatje se seljujejo v Ameriko, v Hrvaško in Slavonijo se pa naseljujejo Nemci, da pomagajo polagoma graditi most do vztočne Azije!

**Koliko znosijo čebele.** Pri zadnjem štetju so našli v Avstriji 995.281 panjev, iz katerih se dobi v enem letu 56.881 meterskih stotov medu in 3293 met. stotov voska. Ako se računni med povprečno po 1 K, vosek pa po 3 K pri kilogramu, znaša to skupno vrednost 6.666.500 K. Ako bi se hotelo ves vosek in med ene letine odpeljati, bi potrebovali 602 železniška voza, ako bi naložili v vsakega 10.000 kilogramov. Ker pa tovorni vlak navadno nima več kakor po 20 polnih voz, bi potrebovali 30 tovornih vlakov. In čebelice so vse to znosile po praških in kapljicah.

**Dobrotvornost.** Milijon dolarjev za mirovne namene je podaril znani ameriški milijonar Carnegie. — 24 milijonov za dobrodelne namene je zapustila v Londonu žena znanega oderuha Lewisa.

**Uživanje opija** je kitajski cesar prepovedal v svoji državi.

**Vodja ogrskih klerikalcev,** urednik dr. Gyürky, je osleparil razne duhovnike za več stotisoč kron ter pobegnil.

**Novo poštna znamke v Srbiji.** Srbija dobi v kratkem nove poštna znamke. Dotične načrte je izdelal načelnik ksilografije v „Državni tiskarni“ Petar Aničić in jih že izročil poštni upravi. Načrti so izdelani izredno ukusno in so se o njih strokovnjaki izrazili jako pohvalno.

**Trganje planinskih cvetic prepovedano.** Švicarski državni svet je izdal naredbo, ki prepoveduje redke planinske cvetice trgati, prodajati, kupovati in izvažati. Orožniki, gozdni čuvaji in carinski stražniki imajo ukaz, povsod paziti, da se naredba izvršuje. Prestopek se kaznuje z globo 100, drugič z 200 franki, oziroma tudi z zaporom.

**Novo človeško pleme.** Profesor Klaatch, sloveč prirodoslovec, trdi, da je našel v severni Avstraliji neko žensko, ki je imela noge in roke popolnoma take kakor opica. On je trdnega prepričanja, da spada ta ženska k onemu plemenu, ki je na najnižji stopnji razvoja. Učenjak misli, da je to jako važna iznajdba za biologe.

**Častnikarstvo bodočnosti.** „Revue Bleu“ piše, da bo časopisje bodočnosti brezplačno. Časopisi bodo imeli po 10 strani več, toda nič več novic kakor danes, temuč le toliko več slik in inseratov. Isti inserati se bodo ponavljali na več straneh, kakor je to v Ameriki že sedaj navada ter rodé lepe uspehe. V začetku bodo še uprave zahtevale, da jim naročniki povrnejo vsaj poštna stroške, toda zaradi tekmovanja se bodo morale tudi temu odpovedati, in pošiljal se bo časopis brezplačno vsakomur, ki bo naznanil upravi svoj naslov. Vse stroške bodo pokrivali inserati in donašali seveda še dobiček.

**Volilni stroški.** Pri volitvah za novo jorškega gubernatorja je propadli kandidat Hearst oficijalno naznanil, da ima 258 370 dolarjev stroškov, dočim je njegov protivnik, izvoljeni republikanec izdal le 620 dolarjev.

**Današnja številka** ima za prilogo naznanilno pismo „Učiteljske tiskarne“. Zavedno učiteljstvo naj to prilogo uvažuje!

## Razgled po šolskem svetu.

— **Učitelj — doktor filozofije.** Hrvaški ljudsko-šolski učitelj Milan Šafar je napravil na vseučilišču v Jeni doktorat filozofije.

— **Sanatorij za učitelje,** bolne na pljučih, so napravili blizu Plovdiva. Ministrstvo je dalo 5000 K subvencije.

— **Obrtno šolstvo na Kranjskem.** V šolsk. letu 1905/6. je bilo v kranjskih obrtno-nadaljevalnih in obrtno-pripravljalnih šolah 1507 učencev. Obrtno-nadaljevalnih šol na Kranjskem izven Ljubljane je bilo 17, v Ljubljani poleg gremijalne šole za trgovske vajence ena obrtno-nadaljevalna in tri obrtne pripravljalnice. Za te šole je obrtna zbornica v letu 1906. izplačala podpor v znesku 3200 K.

— **Deželni šolski svet štajerski** namerava prirediti poseben stalen zapisnik vseh ustanov v deželi, ki so namenjene za šolo in za poučevalne namene. Pripominjamo, da so tu izključene vse takozvane štipendije bodisi za učiteljstvo bodisi za učence. Te upravlja deželni odbor.

— **Število otrok v šolah češke Šolske Matice.** Tega šolskega leta je vpisanih v šolah češke Šolske Matice 12.045 čeških otrok.

— **Pouk v ročnih delih.** V smislu naredbe deželnega šolskega sveta štajerskega dne 21. sušca 1878, štev. 1465, se smejo učne ure v ročnih delih, kolikor jih več kakor navadno nastane na večrazrednih šolah, le takrat naložiti učiteljici ročnih del, ako ni tamkaj nobene druge učiteljice. Vsako drugačno naredbo morata potrditi dež. šolski svet in deželni odbor.

— **6000 analfabetov v Gorici.** V Gorici je 6000 oseb, in sicer laških Goričanov, ki ne znajo ne čitati ne pisati. Med temi so tudi mladi ljudje. Gorica šteje z vojaštvom vred 25 000 prebivalcev. Če odštejemo vojaštvo in Slovence, ostane 14.000 Lahov, in med temi je 6000 analfabetov. Žalostna kultura!

— **Častniki in vojaški uradniki** morajo glasom naj-novejše naredbe imeti dovolj-nje vojnega ministra, ako hočejo študirati na vseučilišču. Vpisati se smejo le za izredne slušatelje ter prihajati k predavanjem v civilni obleki.

— **Za izločitev bogoslovne fakultete** od drugih fakultet na vseučilišču je izročilo 40 čeških akademskih društev v Pragi spomenico vseučiliškemu senatu.

— **Zaradi slabega izpričevala** je skočil na Dunaju iz tretjega nadstropja 12letni učenec Regac in se ubil.

— **Proti verskim ceremonijam in institucijam na vseučiliščih.** Dijaški oddelek češkega svobodnomiselnega društva „Svobodna Misel“ je poslal akademskemu senatu češkega vseučilišča spomenico, v kateri poudarjajo, da se ne strinja z dostojanstvom visoke šole, ako se šolsko leto na vseučilišču začneja s ceremonijelom kake določene cerkve katerega se udeležijo akademični dostojanstveniki kot taki in ne kot privatne osebe. Izključiti je iz zveze vseučilišč vsakršne konfesionalne šole in teologične zavode; pred vsem treba odpraviti bogoslovsko fakulteto kot neznanstveno institucijo; nasproti temu pa naj se otvori na filozofični fakulteti posebne stolice za primerjevalno versko vedo ter zgodovino ver in cerkvá. Memorandum so podpisali zastopniki več akademskih društev. Obračajo se obenem na druga vseučilišča, da se napravi skupna akcija od strani vseh vseučilišč v tem pogledu.

## Listnica uredništva.

A. P. v P. Prvega poročila o Vaši slavnosti nismo prejeli, zato ga tudi nismo mogli priobčiti. Kakor vidite, smo uporabili to, ki nam je došlo.

— V Trst. Pride prihodnjih. Priporočamo se za obhujljeno. Po drav!

## Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2204.

Kranjsko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Hotedršici se razpisuje s tem nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 20. januarja 1907.

C. kr. okrajni šolski svet v Logateu, dne 19. decembra 1906.

Št. 3167.

Na dvorazredni šoli v Nadanjemselu se razpisuje s tem nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 20. januarja 1907.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnnozdravniškim izprievalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 19. decembra 1906.

Priporočajte in širite

## „Zvonček“

ki je naš najlepši in najboljši mladinski list!

Vsem onim, ki ljubijo zlahtno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedili priporoča svojo na novo urejeno

## restavracijo

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

## hotel „Južni kolodvor“

nasproti kolodvoru

A. Seidel,  
restavratel.

Naročajte in širite

## „POPOTNIKA“

edini slovenski pedagoški in znanstveni list!

Naročajte samo pri tvrdkah, ki objavljajo oglase v našem listu!  
Pri naročilih se sklicujte na oglase našega lista!

## Upravništvo „Zvončka“

proda več lepih

# klišeejev

po nizki ceni.

## Upravništvo „ZVONČKA“

Ljubljana, Rimska cesta št. 7.

## Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,  
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,  
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—<sup>1</sup>/<sub>2</sub>7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4.32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštini znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsaki 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	" 18 " " " " 17 " " 6 " — " 18. " 3 " 56 "
C	" 24 " " " " " 23 " " 4 " 50 " 24. " 4 " — "
D	" 38 " " " " " 37 " " 3 " — " 38. " — " 66 "
E	" 46 " " " " " 45 " " 2 " 50 " 46. " 1 " 81 "
F	" 60 " " " " " 59 " " 2 " — " 60. " — " 70 "
G	" 70 " " " " " 69 " " 1 " 75 " 70. " 1 " 42 "
H	" 85 " " " " " 84 " " 1 " 50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

## Jubilejska samopomoč.

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice. Za sprejem se je oglašiti pri načelniku (zdaj nadučitelj Franc Ks. Trošt na Igu pod Ljubljano).

V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso nad 45 let stari.

Pristopnina se ravna po starostnih letih, in sicer od 20 do 25 let 2 K 50 v, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj in 1 K vpisnine. Letno se plača za rezervni fond 2 K.

Po društvenikovi smrti izplača načelnštvo takoj zakonitim dedičem tolikokrat po dve kroni, kolikor je društvenikov. Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po dve kroni za nadaljni slučaj smrti. Konec leta 1905 je bilo pri društvu 200 članov.

Ali ste že poravnali naročnino za

?

leto 1906?

?



Last učiteljskega tiskovnega društva

**„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom,  
šolskim vodstvom in učiteljstvu**uradne tiskovine iz svoje zaloge.**

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastoj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima naša tiskarna po prejšnji  
ceni v zalogi.Naša tiskarna sprejema vsa v to stroko spadajoča dela ter  
jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.**Učiteljsko tiskovno društvo.**

Učiteljsko tiskovno društvo že posluje. Zato vljudno vabimo slovensko učiteljstvo in vsa učiteljska društva, da naj se blagovolijo prav marljivo v mnogobrojnem številu zglašati za deleže. Deleži so po 100 K in se plačujejo takoj ali pa v 10 nepretrganih mesečnih obrokih po 10 K.

Učiteljsko tiskovno društvo je pristopilo k „Zadružni Zvezi“ v Celju in njeni organi bodo pregledovali in revidirali delo našega društva.

Denar je pošiljati samo na naslov „Učiteljsko tiskovno društvo“ v Ljubljani.

Za upravni svet:

**Karel Wider,**  
predsednikov namestnik.

**L. Jelenc,**  
predsednik.



Ne zabite  
„Učiteljskega  
konvikta!“

Prijateljem slovenske mladine, šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom priporočamo:

- „Zvonček“, III. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
- „Zvonček“, IV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
- „Zvonček“, V. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
- „Zvonček“, VI. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
- „Zvonček“, I. letnik, je pošel. Dobite samo še posamezne številke za skupno ceno 3 K.
- „Zvonček“, II. letnik, je pošel. Dobite samo še posamezne številke za skupno ceno 3 K.

Upravništvo „Zvončka“,  
v Ljubljani, Rimska cesta 7.

**Srečno novo leto**

želi svojim cenjenim naročnikom in  
odjemalcem

„Učiteljska tiskarna“  
v Ljubljani.

## Čevljarski učenec

ki je zadostil šolskim zahtevam ter je lepega vedenja, priporočen od kakega g. učitelja, sprejme se v pouk. — Hrana za vso oskrbo mu je na razpolago brezplačno pri mojstru.

Kje, izvedeti je v pisarni „Učiteljske tiskarne“.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

### S kakšnimi težavami sem se moral boriti.

Spisal Ivan Lapajne.

(Konec.)

Kar človek ljubi in neguje, to mu prinaša običajno veliko veselja, tudi zahvale obilno in večkrat mu je to še v čast. Menimo pa tu le to, kar je dobro in vobčo korist. Ako človek torej kaj takšnega vztrajno neguje, ne izostajajo dobre posledice. Vmes pa kane tudi grenka kaplja, kakor pač že nemški pesnik govori: „Des Lebens ungemischte Freude ward noch niemanden zu teil“. Jaz sem poleg šolstva in svoje materinščine negoval s posebno vneto družstvo in zadruga. In skrb ter trud za družstvo in zadruga sta mi provzročala mnogo prijetnih uric, a vmes tudi nekaj neprijetnih trenutkov. Že v Idriji mi je bila čitalnica v prijetno zabavo in izobrazbo; društvo „Slovenska knjižnica“ je bilo moje dete, ki me je stalo sicer nekaj novcev, a me je jako veselilo, ker so si mladi ljudje radi knjige izposojevali in jih čitali; društvo „Šola“ (v početku s sedežem v Idriji, zdaj „Narodna šola“ v Ljubljani) se je rodilo v moji glavi. V Ljutomeru sem bil skoro ves čas svojega ondotnega bivanja tajnik čitalnice, predsednik okrajnega učiteljskega društva in „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“.

Predsedniki in tajniki raznih društev imajo pa večkrat težak položaj; zakaj nanje pazi „oko postave“. Že kot čitalniški tajnik v Ljutomeru sem imel skoro neprilike s politično oblastjo, kot predsedniku „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“, ki je zborovalo v Ljutomeru, Ptuj, Mariboru in v Celju, so mi bili razni policijski organi vedno za petami. V Krškem sem vstopil v „Leseverein“ tudi z namenom, da bi si društvo (to je bilo že pred 28 leti), ki je imelo med 15—20 nemškimi časopisi edino le stare Bleiweisove „Novice“, naročilo še kaj slovenskih časopisov, katerih smo že takrat imeli Slovenci kakih 20. V društvu niso bili takrat edino le uradniki in boljši slovensko-nemški meščani, marveč tudi odlični meščani: V. Pfeifer, † dr. Koceli, dr. Slane. Ali ko sem na obnem zboru predlagal, da bi se naročilo še kaj slovenskih listov, katere sem imenoma navajal, niti oba navzoča Slovenca doktorja nista za to glasovala. V poznejših letih je bil ta „Leseverein“, ki je letos umrl, res bolj slovensko nego nemško bralno društvo, a obdržal je svoja nemška pravila do svoje smrti. Da sem se jaz s tem, da sem se zaganjal v ta nemški „Leseverein“ nemški merodajni gospodi zameril, to lahko verjamete, ako povem, da sta bila pri krstu tega „Lesevereina“ kuma in pozneje pokrovitelja pokojna veljavna gospoda Martin Hočevar in okrajni glavar Schönwetter. — V Ljubljani so bili vrli učitelji leta 1868. osnovali „Kranjsko učiteljsko društvo“, ki se je bilo pa že čez 2 ali 3 leta raztegnilo na vse slovenske pokrajine in se imenovalo „Slovensko učiteljsko društvo“ ter bilo predhodnik sedanji „Zavezi“. To društvo je prirejalo v letih 1870., 1871., 1872. in 1873. (?) velike vseslovenske učiteljske shode. Na teh sem nastopil večkrat tudi jaz kot govornik in posebno zagovornik narodne ideje v šoli ter kot branitelj učiteljske materialne in moralne blaginje. Ker se je kranjski deželni zbor obotavljal (druge dežele so ga bile za 1 ali 2 leti prehitele) s sklepanjem deželnega zakona o učiteljskih pravnih razmerah, ki je prišel na dan 29. aprila 1873., je bilo treba ostro govoriti tudi o deželnih poslancih. Taka odločna beseda pa ni bila po volji niti

nemškutarskemu Dežmanu, niti slovenskemu klerikaleu dr. Costi, katera moza sta bila takrat deželna odbornika in katerima sem se bil zaradi tega posebno zameril. Dežmanov list „Laibacher Tagblatt“ me je zlasti obiral. — Kako so mi zadruga, osobito posojilnice na eni strani koristile, na drugi pa mi škodovala, o tem hočem že še govoriti. Danes naj omenim še to, da sem imel veselje tudi do kmetijskih društev, da sem pa tudi pri delovanju za ta naletel na marsikatero nepriliko. Že pred 25. leti (če ne več) sem se vpisal v e. kr. kmetijsko družbo kranjsko, v korporacijo, ki ima toliko veliko zaslug za našo kronovino. Takrat je bil še rajnji oče Bleiweis njen tajnik. On mi je celo nagradil neki spis o raznih poukih za kmeta iz zlatov (ki so bili takrat zelo redki), katere mu je dal vitez Schneid v ta namen. Kot ud kmetijske družbe sem se tudi zanimal za krško podružnico. Po mojem prizadevanju in po trudu rajnkega Knavsca in drugih je bila ta podružnica l. 1883. priredila v Krškem velikansko kmetijsko razstavo in kmetijsko teč narodno slavnost. Malo let potem je pa začela trtna uš uničevati vinograde. Kmet se je smilil Knavsu, dr. Romihu in meni. Oživelimo smo kmetijsko podružnico. Ta je začela delovati z velikim naporom in velikimi uspehi. Dr. Romih je delal kakor bi se šlo za njegov duševni in telesni blagor. Podpirala sva ga jaz in Knavs. Kmalu so imeli kmetje nove vinograde.

Domoljubni možje v Krškem in vinogradniki v okolici so bili vrlému tovarišu hvaležni; izvolili so ga za župana, v kateri lastnosti je občini delil še nove dobrate. Ali pri kmetijski podružnici smo prišli vendarle navzkriž, tako navzkriž, da me je to jako peklo. Vendar ne kaže odkrivati starih ran.

S kakšnimi neprilikami se ima človek boriti še celo takrat, ako se loti dela, ki mu ga pripuščajo prvi faktorji v deželi, to naj se razvidi iz mojega delovanja za posojilnice. Bilo je v letih 1884/85. Takrat sta se brata Miha in Jože Vošnjak jako trudila za razvitek posojilništva. Dr. Jože Vošnjak je bil takrat kranjski deželni odbornik in ud deželnega šolskega sveta. Deželni odbor je priporočal posojilnice. Isto je storila zaradi izpodbude od te strani tudi deželna vlada. V drugih deželah so celo šolske gosposke (deželni šolski sveti) učiteljem priporočali, da bi sodelovali pri posojilnicah. Miha Vošnjak je prišel osebno v Krško in mi je na sree polagal, naj se potrudim, da se osnuje posojilnica. Za to idejo je bilo težko dobiti ljudi. Najboljši in najodličnejši možje iz naroda so mi odrekli pomoč. Ko pa le nisem odnehal, ker sem bil za stvar preveč vnet in ker sem hotel ustreči deželnemu odboru in e. kr. deželni vladi, ki ji je bil takrat na čelu baron Winkler, sta mi prišla na pomoč e. kr. politična uradnika, komisar Čop, ki je ljudem stvar prigovarjal, in okrajni glavar Weiglein, ki je sam kot ud pristopil in vplačal deset deležev po 12 gld. To je bilo l. 1885. Kdo bi si mislil, da bodo deset let pozneje e. kr. možje iste kategorije posojilnici tako odločno nasprotovali, kakor so jo drugi prej odločno priporočali.

### Po sklepu lista.

Ormoško učiteljsko društvo ima 3. januarja 1907 svoje glavno zborovanje, ki se začne ob 11. uri predpoldne v ormoški slovenski šoli. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega glavnega in zadnjega četrtletnega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Tajnikovo in blagajnikovo letno poročilo. 4. „Kako se naj vrši početni pouk v spisju po najnovjših pedagoških načelih“. Predava g. Dom. Serajnik. 5. Volitve. 6. Predlogi in nasveti. — Po sklepu zadnjega zborovanja se vrši ta dan ob 9. uri predpoldne v šoli pevška vaja. — Na zborovanje kakor k pevski vaji vabi prav vljudno odbor.

Uredništvo in upravništvo  
„Učiteljskega Tovariša“  
vsem sotrudnikom, somišljenikom  
in naročnikom:

Srečno leto 1907!